

Avtorica: **Marija Hribar**

Osnovna šola Gorenje Otave (1931–1962), 1. del

Začetki Osnovne šole Gorenje Otave segajo v maj 1931, pouk se je do odprtja nove šolske stavbe odvijal v prostorih Kmetijske strojne zadruge. Šolski okoliš, ki se je odcepil od šolskega okoliša Sveti Vid, je obsegal vasi: Gorenje in Dolenje Otave, Stražišče, Zibovnik, Kranjče, Župeno, Beč, Kržišče in Pikovnik.

Začetki

Šolski zakon, ki je poenotil osnovno šolstvo v okviru jugoslovanske države, je izšel 5. decembra 1929. Otavski otroci so do maja 1931 hodili v trirazredno osnovno šolo pri Svetem Vidu, ki pa so jo zaradi oddaljenosti in vremenskih neprilic, snega in ostrih zim, predvsem tisti iz Dolenjih Otav, Stražišča in Zibovnika, neredno obiskovali.

Jože Zalar, rojen 1889, iz Dolenjih Otav je v Kroniki Otavcev v prvi osebi opisal težko izbojevano pot do nove šole. Ker je bila šola pri Svetem Vidu od nekaterih otavskih vasi oddaljena več kilometrov, so bili Otavci po tedanji zakonodaji upravičeni do lastne šole. Ustanovili so krajevni šolski odbor, v katerega so bili imenovani: Jože Zalar, predsednik, Janez Koščak, blagajnik, oba iz Gorenjih Otav, ter odborniki: Anton Rupar in Jože Rot z Župenega, Anton Lah s Kranjčega, Jože Zalar iz Dolenjih Otav, tajnik je bil učitelj Rudolf Jeletič. Župan pri Svetem Vidu Ludvik Bavdek je povabil komisijo, v kateri je bil sreski glavar, sreski šolski nadzornik Karl Štravs in banski prosvetni referent Andrej Škulj, ter šolski odbor. Ogledali so si prostor v stavbi Kmetijske strojne zadruge, kjer naj bi začasno potekal pouk, ter zemljišče za novo šolo, in bili z videnim zadovoljni.

Kronika enorazredne osnovne šole v Gornjih Otavah se začne s 30. aprilom 1931, na ta dan so šolo, prostor v Kmetijski strojni zadruzi, blagoslovili in odprli. V petek, 1. maja 1931, se

je začel redni pouk, vpisanih je bilo 45 otrok, 18 dečkov in 27 deklic. Prvi učitelj je bil **Rudolf Jeletič**, rojen leta 1905, primorski emigrant, ki je poučeval tudi v šoli pri Svetem Vidu. Učenci so bili razdeljeni v dve skupini, ena je hodila k pouku dopoldne, druga popoldne. Šolsko leto so otavski in vidovski učenci zaključili 29. junija s skupno proslavo, posvečeno Vidovdanu – v Kraljevini Jugoslaviji je veljal za najpomembnejši praznik –, ki pa je bila, po programu sodeč, posvečena predvsem srbski zgodovini. Po maši je sledil slavnostni govor o pomenu Vidovdana, nato so učenci deklamirali Kosovsko devojko in slovensko pesem Kovač ter zapeli Bože pravde, Lijepa naša domovino, Marširala kralja Petra garda.

Učitelji

Učitelj Rudolf Jeletič je 21. decembra 1931 zapisal, da je s tem dnevom na otavski šoli kot učitelj nastopil **Metod Mervič** (1902–1942), ki je tako kot on pred fašisti iz Primorske, ki je bila pod italijansko okupacijo, pribežal v kraljevino Jugoslavijo in na banski upravi zaprosil za službo ter jo kot učitelj in upravitelj šole začel opravljati v Gorenjih Otavah. Mervič je bil rojen v Ljubljani in je o sebi zapisal, da je »politični begunec iz Italije«. Ob nastopu Merviča je bilo v otavski šoli 50 učencev. Mervič ni bil samo učitelj, temveč tudi prizadeven kulturni delavec. Na njegovo pobudo je bilo marca 1932

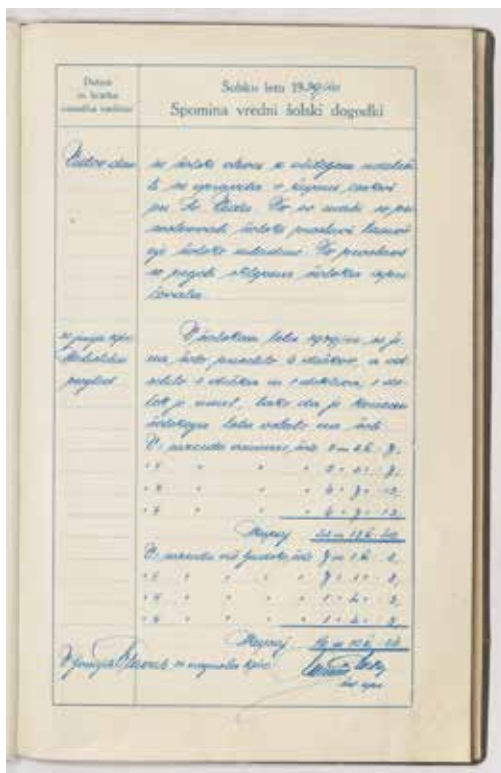
ustanovljeno prvo Društvo kmetijskih fantov in deklet na ožjem Notranjskem, ki je uprizarjalo tudi gledališke predstave v Mervičevi režiji: Razvalina življenja, Zaklad, Naša kri ... Tudi kmetijsko nadaljevalno šolo, ki so jo odprli v Otavah 11. decembra 1935, je vodil Mervič. Meseca novembra 1941 je na šolo prišel učitelj **Viktor Šinkovec** (1909–1942), ki je poučeval prve tri razrede.

Novo šolsko poslopje, ponos Otavcev

Kot je zapisano v kroniki, je gradnjo šolskega poslopja po svojem poslovođu učitelju Merviču vodil krajevni šolski odbor v lastni režiji. Pri tem so učitelja posebej podpirali predsednik šolskega odbora Josip Zalar, blagajnik Ivan

Naslovna stran kronike, hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana. (ZAL)

Zadnja stran kronike, ki jo je pisal Metod Mervič. (ZAL)

Koščak in odbornik Jože Zalar. Šola je bila zgrajena ob finančni podpori kraljevske banske uprave in domačinov, ki so poleg brezplačnega dela prispevali tudi denarno posojilo. Celotni stroški gradnje so znašali nekaj nad 300.000 din. Zidarska dela je opravil Anton Cimperman iz Topola, tesarska dela Anton Tekavec s Koroščega, kleparska Alojz Korče iz Cerknice, mizarska, steklarska in ključavničarska dela pa Ivan Škarja iz Cerknice.

15. oktobra 1933 so Otavci odprli novo šolo. Odprtja so se udeležili: zastopnik kraljevske banske uprave Andrej Škulj, sreski šolski nadzornik iz Logatca Andrej Štravs, župan občine Begunje Anton Meden, župan bivše občine Sveti Vid Ludvik Bavdek, učitelji, predstavniki krajevnega šolskega odbora, učenci in občinstvo. Slovesnost se je začela z odprtjem glavnih vrat, ki jih je odklenil in šolo izročil svojemu namenu predsednik krajevnega šolskega odbora Jože Zalar, nadaljevala s petjem šolske mladine, ki je odpela državno himno, govori zastopnika kraljevske banske uprave, sreskega šolskega nadzornika, župana občine Begunje ter šolskega upravitelja Merviča. Nato so učenci peli in deklamirali, odrasla kmečka mladina pa je uprizorila dve kratki igri.

Odprtje šole Gorenje Otave, 15. 10. 1933, hrani Fototeka Slovenskega šolskega muzeja.

Učni predmeti, šolarji, učni uspeh

Učni predmeti so bili: vedenje, verouk, narodni slovenski jezik, zgodovina, zemljepis, računstvo in oblikoslovje, poznavanje prirode, praktična gospod. znanja, higiena, gospodarstvo – gospodinjstvo, ročno delo, risanje, lep opis, petje, telovadba.

V šolskem letu 1930/31 je bilo vpisanih 46 učencev, od tega je bilo na koncu šolskega leta 9 % odličnih, 22 % prav dobrih, 26 % dobrih, 15 % »slabo« in 28 % »prav slabo«. V šolskem letu 1939/40 se je v osnovno šolo vpisalo 37 otrok, v višjo ljudsko šolo pa 27 otrok, skupaj 64 otrok, ki so bili razdeljeni v dopoldansko in popoldansko skupino, o doseženem uspehu šolarjev ni podatkov.

»Dečji dnevi« za pogozdovanje

Ministrstvo za gozdove in rudnike je leta 1925 sporazumno z ministrstvom prosvete odredilo, da se mora vsako pomlad določiti dan, ko bodo šolski otroci pod nadzorstvom učiteljev in po navodilih prisotnih gozdarskih organov posadili primerno število gozdnih sadik. Otavski učenci so od leta 1931 do 1941 pogozdovali štirikrat, na parcelah so posadili 1250 smrečic.

Dnevi, posvečeni praznovanju, počitnice

V šoli so s prireditvami obeležili več praznikov. Učenci in učitelji so se na začetku šolskega leta najprej udeležili svete maše pri Svetem Vidu, potem so v šoli prisostvovali proslavi. Dan sv. Save so praznovali januarja, Strossmayerjev dan februarja, v maju materinski dan, junija Vidovdan, 1. decembra dan ujedinjenja, rojstni dan kralja Petra II. v mesecu septembru. Po smrti kralja Aleksandra I. leta 1934 je bila razglašena »državna žalost, ki je trajala 6 mesecev«.

V šolskem letu 1935/36 se je pouk začel 4. septembra 1935, 6. decembra so priredili Miklavžev večer, na katerem so obdarili vse otroke. Božični šolski odmor je trajal od 13. decembra 1935 do 11. januarja 1936, velikonočni od 9. do 20. aprila 1936. Šolsko leto se je zaključilo 27. junija 1936.

Gorenje Otave, Državna ljudska šola, hrani Fototeka Slovenskega šolskega muzeja.

Vrt, cvetlice, lepota harmonije

Učitelj Mervič se je z ženo **Pavline**, ki je v šoli poučevala ženska ročna dela, in hčerko Metodo preselil v stanovanje v novi šolski stavbi. Okrog šole so uredili sadovnjak in lep cvetlični vrt, ki je bil okras šoli, vzgled otavskim domačijam in prišlekom. Mervič se je v šoli in med Otavci dobro počutil, saj je večkrat dejal, da ne bo odšel iz Otav in da bo tu živel tudi po upokojitvi. V mirno življenje, srečo je udarila vojna in za vedno spremenila življenja ljudi.

Vsepovsod življenje In nenadoma konec, 24. julij 1942

V Bečajevi Kroniki je zapisano: »Pridi Bečaj pomagat pokopavat, Italijani so pobili vse fante, nekaj mož in tudi oba učitelja ...«

Spominska plošča na stavbi, v kateri je bila šola. (© MH)

Viri in literatura:

- Černič, R.: Šolska kronika od l. 1941 do l. 1945, 6. 7. 1946, Slovenski šolski muzej, Dokumentacijska zbirka, Mapa šole Gorenje Otave
- Gena Drašler, marec 2023, ustno
- Kronika enorazredne osnovne šole v Gornjih Otavah nad Cerknico, 1931–1940, hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana
- Šivic, A.: Razvoj gozdarstva in lova v Sloveniji, v: Gozdarski vestnik, 1938, str. 73–79
- Zalar, Jože: Kronika Otavcev, neobjavljen tipkopis, 30. maj 1973